typiskt svenskt (44):

Tidningsartiklar: fyrkant, svensk semiar, laffe, [illegible], snus, kräftskiva, Ordagspoäs, [illegible], [illegible], att ta av sig skorna, [illegible], [illegible], tjejkom, killar, fotbjäss, det svenska flaggan, Carl Gustaf, Victoria, Lena Ande, Ingvar Kamprad, Carneli Vinnerqvist, hjäss, kroskog, punktlighet, vinter, vårjoga, en stor tjejet, [illegible], Mats Jonsson, Astrid Lindgren, Ivar-gadzka, Calle Hultsky, sädesskuer, kottsuljar, potatis, Stig-Helmer, verkstadsklubb stor pengen.

Kompromisser

FOTO/PRESSBILD ALLA

Klassiska kompromiss: LO:s ordförande August Lindberg och SAF:s ordförande Sigfrid Edström undertecknar Saltsjöbadsavtalet den 14 december 1938. Avtalet fick en stor betydelse för svensk politik.

När Sveriges folk skulle rösta om man villa ha kärnkraft 1980 var det många i andra länder som blev förvånade. Man skulle säga ja eller nej till kärnkraftverk. Man det fanns tre alternativ, tre linjer, att rösta på: Ja, nej, och... vet-vad?

Det hela var naturligtvis ett politiskt spel, som är lite för komplicerat att berätta om här.

Mitt emellan vinner

Men den linje som så att säga var mitt emellan – och som vann – sa att man skulle stänga kärnkraftverken. Men inte nu. Senare. Kanske.

Det var en kompromiss. Man gav folket ett alternativ som inte var extremt. "JA" är extremt, nämligen extremt inte-nej. "NEJ" är extremt inte-ja. Svenskar tycker inte om det som är extremt, resonerade politikerna, vi ger dem något som är varken ja eller nej. Något som är lagom.

Kompromissen är något typiskt svenskt.

Samförstånd och kompromisser har varit det viktigaste i politiken och på arbetsmarknaden under nästan hela 1900-talet.

Saltsjöbadsandan

1938 samlades arbetsgivarna och facken i Saltsjöbaden utanför Stockholm och skrev ett avtal om hur man skulle samarbeta för att lösa konflikter. Därifrån kommer det "saltsjöbadsandan". Den gällde ända fram till 1980-talet då det kom flera stora strejker, men sedan vann saltsjöbadsandan igen, fram till 1990-talet. Många lagar och avtal i arbetslivet kommer från Saltsjöbadsavtalet.

Den svenska kompromissen, där samarbete, samförstånd och förnuft är nästan som en religion, är delvis något väldigt positivt. Det gör att vi inte har haft några inbördeskrig på nittonhundratalet.

Diskutera i ring

Jag tror att det beror på att Sverige hade många fria bönder förr i tiden. Man bestämde tillsammans om viktiga saker. Man satt på stenar i en ring och diskuterade tills (nästan) alla var (nästan) överens. Kompromissen är ett uttryck för ett demokratiskt tänkande.

Det negativa är att man tror att allting kan lösas på ett rationellt sätt. Men ved som är rationellt och förnuftigt är olika i olika tider och för olika människor. Det var rationellt att sterilisera vissa människor, så att de inte kunde få barn, tyckte myndigheterna på 30- och 40-talen. Det var rationellt att rive gamla hus (inte i städerna och bygga förorter av betong, tyckte samhällsplanerarna på 60-talet.

När olika sorters förnuft står mot varandra så vinner myndigheternas förnuft, för det mesta.

Den svenska kompromissandan förklarar kanske också varför svenskarna inte är särskilt religiösa jämfört med många andra folk. Religion är så absolut. Man kan inte nästan tro på Gud eller vara lite lagom troende. Det är ja eller nej som gäller. Och tron på förnuftet går inte ihop med tron på att någon annan är mycket klokare än människan.

Rädda för konflikter

Man säger att kompromissandan beror på att svenskar är rädda för konflikter.

En gång för många år sedan satt jag ibland i en bar där libanesiska flyktingar samlades. De var både kristna och muslimer, höger och vänster. De hade flytt från kriget. Ibland pratade de om politik. Det var det. De slog händerna i borden. De reste sig upp och gjorde fula gester.

Alla svenskar i lokalen blev plötsligt tysta och bara tittade ner i bordet. Bartendern, en amerikan så han var lite mera van vid högljudda diskussioner, men till slut sa han:

– Nej nu måste ni sluta gråla. Ni får inte börja slåss här.

Vi gråtar inte

– Gråla, sa libanesarna. Vi gråtar inte, vi diskuterar. Då skulle ni se när vi gråtar. Och vi skulle aldrig slåss här. Vi vill inte att din bar ska försvinna från jordens yta.

Och så skrattade de, skakade hand med varandra och gick hem.

Vi andra satt kvar och pratade om neutrala saker. Lite lågt.

ANDERS SANDBERG